

ĢEOLOĢISKIE UN ĢEOMORFOLOĢISKIE DABAS PIEMINEKĻI

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Ezernieku karsta kritenes” (LV0413300)

1. Teritorijas īss raksturojums

DIBINĀŠANAS GADS: 1976.

ATRAŠANĀS VIETA: Siguldas novada Allažu pagasts.

PLATĪBA: 52 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Teritorija izveidota savdabīga ģeoloģisko procesa – karsta – norises apvidus saglabāšanai. Karsta procesu ietekmē šeit izveidojušās gravas, piltuvveida kritenes un divi ezeri. Viens no ezeriem reizēm mēdz daļēji vai pilnībā pazust pazemē. Lai gan teritorija ir maza, tā ietver sešus dažādus ES nozīmes aizsargājamus biotopus nelielās platībās – gan boreālus un purvainus mežus, gan zālājus un purvus. Ziemeļos īpaši aizsargājamā dabas teritorija robežojas ar purvu un mežu, kura neliela daļa ietverta šajā aizsargājamajā teritorijā.

Te konstatētas vairākas retas, aizsargājamās sugas, piemēram, zaļziedu naktsvijole *Platanthera chlorantha*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

Būtiski apdraudējumi nav zināmi.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos purvu un mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.
- Dabiskā hidroloģiskā režīma saglabāšana plašākā apvidū.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

Izvērtēt ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa paplašināšanu, iekļaujot ārpus robežas esošo augstā purva daļu.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91D0*	Purvaini meži	0,9	1,7	Slikta.	Neiejaukšanās.		0,9
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	18,9	36,3	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		18,9
7140	Pārejas purvi un slišķīgas	0,07	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,07
7110*	Aktīvi augstie purvi	2,4	4,6	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		2,4
6510	Mēreni mitras pļavas	0,3	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,3	0,3
3190*	Karsta kriptenes	2,2	4,2	Laba.	Neiejaukšanās. Novērst piesārņojumu ar sadzīves atkritumiem.		2,2

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Kalamecu-Markūzu gravas” (LV0401000)

1. Teritorijas īss raksturojums

- DIBINĀŠANAS GADS: 1961.
- ATRAŠANĀS VIETA: Apes novada Gaujienas pagasts.
- PLATĪBA: 28,21 ha.
- DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav.
- INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Ģeoloģiskais dabas piemineklis atrodas uz ziemeļiem no Gaujienas, kur Kalamecas un Markūzas upītes, satekot kopā, veido Gaujā ietekošo Poļakas upīti. Teritorijā ir kanjonveidīgs gravu komplekss dolomīta slāņos ar ūdenskritumiem, alām un dolomīta atsegumiem, kas ir tās nozīmīgākā vērtība.

Kalamecas upes gultnē ir izveidojušies vairāki nelieli ūdenskritumi, kas iespaidīgi izskatās pavasara palu periodā vai pēc lietavām, kad upe veido krāces un ūdenskritumus. Gravā vietām izveidojušās negatīvas dolomītu pārkares no viegli grūstošiem blūkiem, tāpēc, apmeklējot teritoriju, jāievēro piesardzība. Arī Markūzu grava ir kanjonveida ieleja ar ūdenskritumiem, dolomīta atsegumiem, te atrodas ala, kas veidota mākslīgi, iegūstot dolomītu.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

Bebļu aktīva darbība, veidojot aizsprostus upīšu sateces rajonā.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

2013. gadā Igaunijas-Latvijas pārrobežu sadarbības programmas projekta “Zaļais koridors” (EU38806) ietvaros rikota talka, kuras laikā izvēkti koku sagāzumi no upēm un izjaukti bebru dambji. Ietekme ir pozitīva, jo netiek kavēta upju straume. Regulāri jāseko bebru darbībai, jāaucot aizsprostus un izvēcot iekritušos kokus.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu, iežu atsegumu un ūdensteču biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.
- Atsegumu biotopu saglabāšana, organizējot cilvēku plūsmu, gravās izveidojot infrastruktūru (kāpnes, margas un norobežojumus).

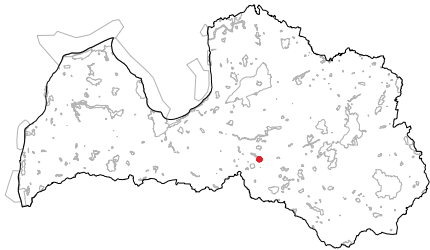
5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	3,4	12,1	Laba.	Neiejaukšanās.		3,4
91E0*	Aluviāli meži	2,3	8,2	Laba.	Neiejaukšanās		2,3
8210	Karbonātisku pamatiežu atsegumi	0,03	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		0,03
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	0,2	<1	Laba.	Regulāri izvēkt koku sagāzumus un bebru aizsprostus.	0,2	

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Korkuļu sausgultne un pazemes upe” (LV0400400)

1. Teritorijas īss raksturojums

- DIBINĀŠANAS GADS: 2000.
- ATRAŠANĀS VIETA: Jaunjelgavas novada Sērenes pagasts.
- PLATĪBA: 22,59 ha.
- DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav.
- INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Teritorija dibināta unikāla ģeoloģiska veidojuma – karsta parādības – kā arī nogāžu un gravu mežu saglabāšanai. Teritorijai caur plūst neliela upīte, kuras ūdeņi pazūd vairākos ūdensrīvējos. Īpaši aizsargājamā dabas teritorija ietver Korkuļu upītes jeb Dešupītes 10–15 m dziļo gravu ar platlapju mežu uz nogāzēm. Korkuļu upītei ir neliela, bet labi izteikta smilšaina gultne. Ap 300 m leņpus Korkuļu mājām upīte sāk pazust ūdensrīvējos, līdz tā kļūst pilnīgi sausa, bet upes ieleja kļūst samērā neizteiksmīga. Upīte no pazemes parādās pēkšņi Laucesas stāvkrastā, 0,5 km no tās pazušanas vietas, kur tā iznāk spēcīgu avotu veidā, kas tālāk ieplūst Lauces upē. Šī parādība vislabāk ir novērojama pēc lietavām vai pavasaros sniega kušanas laikā un kādu brīdi pēc tam. Lauceses gravas augšgalā ir nelieli karbonātisku pamatiežu atsegumi.

Gravu un nogāžu meža biotops ir maz ietekmēts un labā stāvoklī. Mežā uz augošu koku stumbriem, kritālām, zem kaltsu koku mizas mīt daudz vārpstīngliemežu, tajā skaitā dabisku mežu biotopu indikatorsugas kroklūpas vārpstīngliemezis *Lacinaria plicata* un krokainais vārpstīngliemezis *Macrogastra plicatula*. Konstatēta arī retā suga marmora rožvabole *Liocola marmorata* un aizsargājamā suga spožā skudra *Lasius fuliginosus*. No retajiem augiem te sastopama ārstniecības indaine *Vincetoxicum hircundinaria*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

Nodrošinot pašreizējo aizsardzības režīmu un nepalielinot apmeklētāju slodzi, pašlaik biotopiem un sugām apdraudējumu nav.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

Dabisku procesu netraucēta norise biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

2017. gadā stājās spēkā Ministru kabineta 24. janvāra noteikumi Nr. 46, kas paplašināja dabas pieminekļa robežas. Ir jāveic sugu un biotopu inventarizācija paplašinātajās teritorijas daļās.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	4,7	20,8	Labs.	Neiejaukšanās.		4,7
8210	Karbonātiski pamatiežu atsegumi	<0,1	<1	Labs.	Neiejaukšanās.		<0,1

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Kulšēnu avots” (LV0402300)

1. Teritorijas īss raksturojums

- DIBINĀŠANAS GADS: 2000.
- ATRAŠANĀS VIETA: Bauskas novada Vecsaules pagasts.
- PLATĪBA: 8,86 ha.
- DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav.
- INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Teritorija izveidota Kulšēnu avota (sēravota) aizsardzībai. Avots izplūst līdzenumā uz ziemeļaustrumiem no Ozolaines ciema, ap 300 metrus no Kulšēnu mājām. Kulšēnu avots ir lielākais avots Zemgalē un, iespējams, visā Latvijā. Pirmoreiz avotu ar ievērojamo debitu aprakstījis dabas pētnieks Zelmārs Lancmanis jau 20. gs. 20.gados. Sēravots izplūst lecavas pietekas – Avotu grāvja labā krastā, mitras pļavas vidū, 7 × 15 m plašā iedobē, tā izplūdes apjoms ir 138 litri/sekundē, bet pavasara palu laikā – vēl lielāks.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Meliorācijas sistēmu renovācija avota tuvumā vai jebkādas citas darbības, kas var ietekmēt pazemes ūdeņu plūsmas.
- Nedrīkst pārveidot avota izteces vietu, to nostiprināt vai aprikt ar jebkādu labiekārtojumu.
- Avota apkārtnes izbraukāšana ar smago lauksaimniecības tehniku, jo pastāv izskalojumu un iebrukumu iespējāmība.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Avota apkārtnē labiekārtota, tiek veikta apkārtējo zālāju pļaušana, kam kopumā ir neitrāla ietekme uz biotopu. Vairākās vietās uzstādītas norāžu zīmes.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Pašreizējā hidroloģiskā režīma saglabāšana.
- Potenciāli labs tūrisma objekts, samērā viegli pieejams, pietiekami iespaidīgs un vizuāli izteiksmīgs.

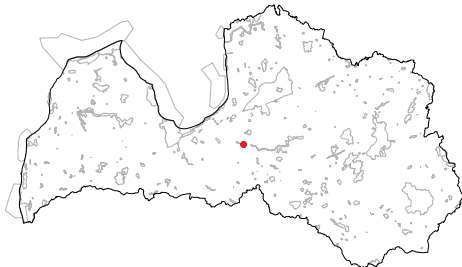
5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
7160	Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi	0,031	<1	Laba.	Neiejaukšanās. Regulāri pļaut zālāju avota apkārtnē, neizmantojot smagu lauksaimniecības tehniku.		0,031

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Ogres dolomītu krauja” (LV0412900)

1. Teritorijas īss raksturojums

- DIBINĀŠANAS GADS: 1976.
- ATRAŠANĀS VIETA: Ogres novada Ogresgala pagasts.
- PLATĪBA: 3,58 ha.
- DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav.
- INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis atrodas Ogresgala pagastā iepretī Ogrei, pie bijušās kartona fabrikas, kur Ogres upes krastā atsedzas līdz 4 m augsta dolomītu krauja, kas ir ES nozīmes aizsargājams biotops. Teritorija ir unikāla, ģeoloģiski vērtīga un paleontoloģiskajai izziņai nozīmīga. Šeit konstatētas dažādu seno jūras bezmugurkaulnieku un fosilo zivju atliekas. Visērtāk dolomītu krauju apskatīt no Ogres pretējā – labā – krasta pie zema ūdens līmeņa. Upes palienē nelielā platībā sastopams ES nozīmes aizsargājams meža biotops – aluviāli meži, nogāze līdz upei apaugusi ar mistrotu egļu un bērzu mežu.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

Daļa biotopa 8210 *Karbonātisku pamatiežu atsegumi* atrodas ārpus īpaši aizsargājamās dabas teritorijas robežām.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos atsegumu un mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

Paplašināt ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa robežas, ietverot ES nozīmes biotopu 8210 *Karbonātisku pamatiežu atsegumi*.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
91E0*	Aluviāli meži	0,4	11,2	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		0,4
8210	Karbonātisku pamatiežu atsegumi	0,3	8,3	Laba.	Neiejaukšanās.		0,3

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Pavāru atsegumi” (LV0415700)

1. Teritorijas īss raksturojums

- DIBINĀŠANAS GADS: 1976.
- ATRAŠANĀS VIETA: Skrundas novada Skrundas pagastā.
- PLATĪBA: 2,94 ha.
- DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2004. gadā (2005–2015), darbības termiņš pagarināts līdz 2019. gadam.
- INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis atrodas Cieceres upes ielejā ar nelieliem atsegumiem un nogāžu mežiem. Atsegums ir apmēram 10 m augsts, to veido augšdevona nogulumu (irdens, vietumis slīpslāņots smilšakmens, aleirolīts un mālaina aleirolīta slāņi ar māla starpslāņiem un ieslēgumiem) ar ihtiofaunas atliekām. Atsegums bijis aizbiris un vēlāk atrakts ģeoloģisko pētījumu veikšanai. Šī ir viena no pasaules trīs vissenāko sauszemē iznākušo mugurkaulnieku, četrkāju atklājumu vietām. Pavāru atsegums sniedz būtisku informāciju par devona dzīvotņu sugu sastāvu un atsevišķu seno sugu vietu barības ķēdēs. Šeit atrastas fosilo zivju atliekas – *Bothriolepis ciecere*, *Devononchus* sp., *Holoptychius* sp., *Ventalepis ketleriensis*, *Cryptolepis grossi*, *Glyptomus bystrowi*. Zinātniski nozīmīgākais ir tetrapoda *Ventastega curonica* atklājums 1991. gadā. Cieceres upes ielejā aug nogāžu un gravu meži, kas lielākoties ir cilvēka darbības maz ietekmēti.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

Nogāžu procesu rezultātā var notikt atsegumu apbēršana.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos atsegumu un mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	1,0	34,0	Laba.	Neiejaukšanās.		1,0
8220	Smilšakmens atsegumi	< 0,01	<1	Laba.	Neiejaukšanās.		< 0,01

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Skaistkalnes karsta kriterenes” (LV0402200)

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Skaistkalnes karsta kriterenes” (LV0402200)

1. Teritorijas īss raksturojums

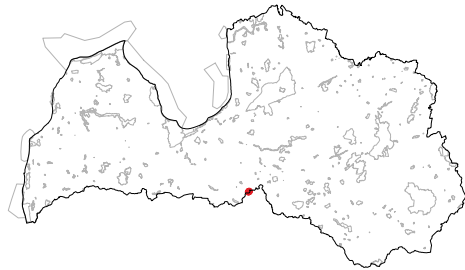
DIBINĀŠANAS GADS: 1977.

ATRAŠANĀS VIETA: Vecumnieku novada Skaistkalnes pagasts.

PLATĪBA: 97,5 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2004. gadā (2005–2014).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Ģeoloģiskais objekts ietver Latvijā ievērojamākās karsta kriteņu sistēmas ar aktīviem procesiem, par kuru esamību liecina dažāda veida un lieluma kriterenes. Tās nereti aizpilda viens vai vairāki nelieli ezeriņi, kuros ūdens uzkrājas, taču ik pa laikam pazūd, savukārt Mežmalas ezers un Mežezers, kas pēc savas izcelsmes arī ir karsta kriterenes, ir ar samērā pastāvīgu ūdens līmeni. Reljefa iepakās un vecākajās karsta kriterēs mežos sastopami nelieli zāļu, pārejas un sūnu purviņi, kuros dominē grīšļi un sfagnu sūnas. Visas kriterenes, kurās ir vērojams nepastāvīgs ūdens līmenis vai tā periodiska izžušana, ir ES nozīmes aizsargājami biotopi.

Teritoriju galvenokārt aizņem mistroti skujkoku un lapu koku meži, no kuriem daļa ir ES nozīmes aizsargājami boreālo mežu biotopi. Salīdzinoši nelielu daļu aizņem dabisko zālāju biotopi – 6270* *Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas*, bet gar Mēmeles upi – 6450 *Palieņu zālāji*.

Vecākās un dabiskākās mežaudzes ir nozīmīgas retām un īpaši aizsargājamām putnu sugām, šeit ligzdo mazais ērglis *Aquila pomarina*, sastopams trispirkstu dzenis *Picoides tridactylus*. Palieņu zālājā konstatēts reta augu suga – krustlapu drudzene *Gentiana cruciata*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Teritorija jutīgi reaģē uz antropogēno ietekmi. Neplānota transporta un gājēju pārvietošanās var neatgriezeniski kaitēt biotopiem, kā arī veicināt neprognozējamās un nevēlamās karsta izpausmes – kriteņu veidošanos (zem ceļiem un tml.):
 - teritorijas apmeklētāju skaita krass un nekontrolējams pieaugums, patvaļīgi iemītās takas un celiņi var sekmēt meža zemsedzes degradāciju;
 - nomidīšana un kāpelēšana pa kriteņu nogāzēm vai iežu atsegumiem izraisa šo veidojumu eroziju, vienlaikus ievērojami samazinot objektu estētisko vērtību;
 - nozīmīgs negatīvais faktors ir mehānisko transportlīdzekļu, īpaši smagās meža tehnikas, izmantošana mežu apsaimniekošanā, tās radītais spiediens uz augsni un izraisītā vibrācija.

- Dabisko zālāju pamešana un aizaugšana ar augstajiem lakstaugiem un baltalkšņiem, kas iznīcina arī retu augu sugu atradnes.
- Meža biotopu kvalitāti apdraud darbības, kuru rezultātā tiek izvākta mirusi koksne un bioloģiski veci koki.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

2014. gada LAD statistikas dati par zālāju apsaimniekošanu LAP agrovides pasākumā “BDUZ” liecina, ka programmas ietvaros sausais zālājs kalķainās augsnēs bija apsaimniekots, bet citi zālāji nebija apsaimniekoti.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisko zālāju biotopu un retu augu sugu dzīvotņu atjaunošana un uzturēšana.
- Dabisku procesu netraucētas norises nodrošināšana dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu un ūdeņu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Pārskatīt noteikumu projektu, pievēršot uzmanību meža biotopu kvalitātes uzlabošanai, un apstiprināt teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.
- Optimizēt dabas pieminekļa robežas, iekļaujot nozīmīgas dabas vērtības – avoksnājus un karsta kriterenes – ārpus esošās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas robežām saskaņā ar dabas aizsardzības plānu.
- Uzstādīt informatīvos stendus ar skaidrojošu informāciju par aizliegtajām un atļautajām darbībām dabas pieminekļa teritorijā.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	14,9	15,3	Slikta.	Neiejaukšanās.		14,9
9000	Potenciāls aizsargājams meža biotops	35,5	36,4	-	Neiejaukšanās.		35,5
6450	Palieņu zālāji	3,3	3,4	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	3,3	3,3
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	0,1	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,1	0,1
6210	Sausi zālāji kalķainās augsnēs	0,7	<1	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,0	0,7
6000	Atjaunojami zālāji	9,0	9,2	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	9,0	9,0
3190*	Karsta kriterenes	11,4	11,7	Laba.	Neiejaukšanās.		11,4

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Stiglavas atsegumi” (LV0401900)

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Stiglavas atsegumi” (LV0401900)

1. Teritorijas īss raksturojums

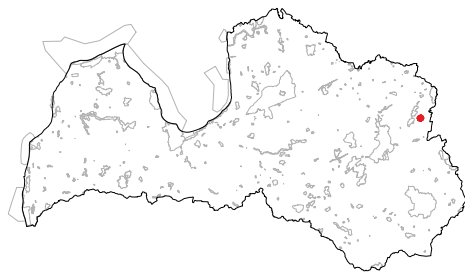
DIBINĀŠANAS GADS: 2000.

ATRAŠANĀS VIETA: Viļakas novada Šķilbēnu pagasts.

PLATĪBA: 15 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: nav.

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Dabas piemineklis ietver Stiglavas upes dabisku posmu un gravu nogāzes, uz kurām aug egļu un lapu koku meži, bet gravas apakšējā daļā pie upes ir regulāri applūstoši krastmalu meži. Gravas nogāzēs atrodas smilšakmens atsegumi un ala, kas atrodas ārpus aizsargājamās teritorijas robežas. Ala ir piemērota sikspārņiem. Smilšakmens ieži ir brūkoši, tikai nelielā laukumā ir stabila siena. Teritorijā konstatēti pieci ES nozīmes aizsargājami biotopu veidi.

Atsegumu biotopi ir nelieli un izolēti no citiem šāda veida biotopiem, tajā paša laikā to ģeoloģiskā vērtība ir augsta. Stiglavas atsegumam ir augsta zinātniskā vērtība – atsegums satur bruņuzivs fosilijas, atsegums palīdz izprast konkrētās svītas nogulumu izplatību u. tml.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Smilšakmens atsegumu pastiprināta erozija, ko izraisa nomidišana un uzrakstu ieskrāpēšana. Papildus slodzi teritorijai radīja ģeoloģiskā objekta gada nominācija, reklāma un tam sekojoša ģeoslēpņa izvietošana. Slēpnis uzlikts tā, ka nepieciešams noiet no takas, un tas veicina zemsedzes izmīdīšanu.
- Alas apmeklējums laikā no oktobra līdz aprīlim var būt potenciāls traucējums ziemojošiem sikspārņiem, ja tie izvēlas šo alu. Līdz šim nav veikti alas apsekojumi piemērotā laikā, lai uzskaitītu sikspārņus.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

2006. gadā LVAF projekta “Ģeomorfoloģiskā objekta Stiglavas grava biotopa izpēte un dabas takas izveide” ietvaros izveidota labiekārtota taka, stāvlaukums, stands un tualete.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisku procesu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos mežu, iežu atsegumu un ūdensteču biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

- Apmeklētāju plūsmas organizēšana un ierobežošana smilšakmens atsegumu jutīgākajās vietās.
- Infrastruktūras uzturēšana, lai novirzītu gājēju plūsmu pa takām.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Mainīt ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa robežas, iekļaujot tajā devona atsegumu daļu un Stiglavas alu.
- Izpētīt sikspārņu populācijas, izvērtēt apdraudošos faktorus.
- Biotopu saglabāšanai jānovērš negatīvā ietekme – smilšakmens erozija un zemsedzes iznīcināšana, ko izraisa neorganizēta gājēju plūsma. Jāatjauno informatīvie stendi, iekļaujot informāciju par noteiktajiem ierobežojumiem objektu apmeklēšanā – pārvietošanās aizliegumu atsevišķās biotopu jutīgākajās vietās. Regulēt ģeoslēpņu atrašanās vietas, lai to izvietošana ar sekojošu apmeklētāju piesaistišanu nepasliktinātu biotopu stāvokli.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ilgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	4,1	27,3	Laba.	Neiejaukšanās.		4,1
8310	Netraucētas alas	0,01	<1	Nepietiekama.	Izveidot infrastruktūru (takas).		
8220	Smilšakmens atsegumi	0,01	<1	Nepietiekama.	Izveido infrastruktūru (takas un skatu punkti, atvērumi).		
3260	Upju straujtecēs un dabiski upju posmi	1,00	6,7	Nepietiekama.	Izvēkt upē iegāzušos koku daļu, veidojot pārredzamu un ainavisku upes ieleju. Ierobežot bebru darbību.	1,0	
91E0*	Aluviāli meži	0,7	4,7	Nepietiekama.	Neiejaukšanās.		0,7

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Zaņas lejtece” (LV0415600)

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Zaņas lejtece” (LV0415600)

1. Teritorijas īss raksturojums

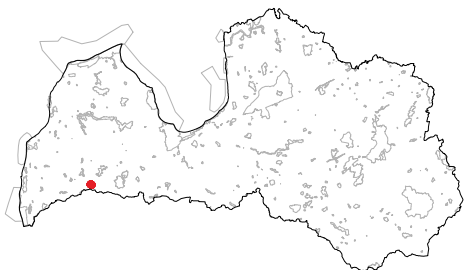
DIBINĀŠANAS GADS: 1977.

ATRAŠANĀS VIETA: Saldus novada Zaņas pagastā.

PLATĪBA: 43 ha.

DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS: izstrādāts 2012. gadā (2012–2025).

INDIVIDUĀLIE AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMI: nav.

Dabas pieminekļa teritorija ietver Zaņas upes lejteces ielejas posmu, kuram raksturīga samērā dziļa ieleja, ar ģeoloģiski nozīmīgu juras perioda nogulumiežu un to atsegumu atradni, kādas ir sastopamas vienīgi Dienvidkurzemē Ventas upes baseinā. Kalķainajos iežos atrodamajām fosilijām jeb seno organismu pārakmeņojumiem ir īpaša vērtība ģeoloģisko procesu izziņai. Teritorijā norit mūsdienās rets ģeoloģisks process – saistītu saldūdens kalķakmeņu (šūnakmens) veidošanās.

Teritorijas līdzšinējā ekstensīvā apsaimniekošana – zālāju uzturēšana un minimāla mežsaimnieciskā darbība – ir sekmējusi dabas vērtību veidošanos un saglabāšanos. Šeit sastopami astoņi Eiropas nozīmes aizsargājami biotopu veidi, tie aizņem 82,6% no teritorijas platības. Kā nozīmīgākie ir nogāžu un gravu meži ar veciem ozoliem, sugām bagātas mēreni mitras pļavas, avoti, kas izgulsnē avotkalņus, un upju straujteces. Biotopi ir augstas kvalitātes. Teritorijā izveidoti divi mikroliegumi nogāžu un gravu mežu aizsardzībai.

Dabiskie zālāji aizņem mazu platību. Tiem ir reģionāla nozīme kā sūļveida sugu izplatīšanās vietai (“dzīvības salīņai”) Rietumlatvijas ģeobotāniskā rajona dienvidu daļā, kur dabiskie zālāji ir ļoti fragmentēti. Tie ir daļa no Rietumlatvijas nozīmīgākā ekoloģiskā koridora – Ventas ielejas.

Teritorijā ir konstatētas 16 īpaši aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas, kā arī vairākas retas sugas, piemēram, villainā gundega *Ranunculus lanuginosus*, Otruba grīslis *Carex otrubae*, pūkainā asinszāle *Hypericum hirsutum*, lapkoku praulgrauzis *Osmoderma barnabita*, biezā perlamutrene *Unio crassus*, spožā skudra *Lasius fuliginosus*, kā arī mazais susuris *Muscardinus avellanarius*. Dabas pieminekļa teritoriju barojoties izmanto melnais stārķis *Ciconia nigra*, ligzdo lielā gaura *Mergus merganser*.

2. Biotopu un sugu saglabāšanas apdraudējumi

- Pašreizējais teritorijas aizsardzības statuss nenodrošina visu šajā teritorijā sastopamo dabas vērtību aizsardzību – mežiem nav galvenās cirtes aizlieguma, nav aizlieguma meža izciršanai ap avoksnājiem, nav ierobežojumu sausokņu un dabisko kritalu izvākšanai u.tml.
- Dabisko zālāju aizaugšana apsaimniekošanas pārtraukšanas dēļ, kā arī zālāju eutrofikācija, ko rada noteces no blakus esošajām intensīvi izmantotajām lauksaimniecības zemēm.
- Aptuveni 2,4 km augšpus dabas pieminekļa uzbūvētā Zaņas hidroelektrostacija ūdens izstrādes laikā rada līdz 0,5 metrus lielas ūdens līmeņa svārstības, kuras izraisa krastu izskalojumus, ūdens organismu bojāeju, tiem paliekot sausumā, kā arī sedimentu uzkrāšanos biežajai perlamutrenei un citiem ūdens organismiem piemērotās dzīvotnēs, un pazemina straujteču vispārējo kvalitāti.
- Dažādām sistemātiskajām grupām piederošo ģeoloģisko fosiliju kolekcionāri var radīt bojājumus gan atsegumiem, gan biežajai perlamutrenei, izmīdot straujteču biotopu.
- Iespējami lieli koku sagāzumi upē, jo dabas liegumā gar upi dominē 50–60 gadus vecas, brūkošas baltalkšņu audzes.

3. Aizsargājamo biotopu līdzšinējā apsaimniekošana un tās vērtējums

Līdz šim aizsargājamo biotopu apsaimniekošana nav veikta.

4. Apsaimniekošanas un aizsardzības prioritātes

- Dabisko zālāju biotopu atjaunošana vēsturiskajās zālāju teritorijās un uzturēšana labvēlīgā aizsardzības stāvoklī.
- Parkveida ainavas veidošana zālājos, saglabājot atsevišķi augošus kokus.
- Zaņas upes tecējuma nodrošināšana, novēršot lielas ūdens līmeņa svārstības un saglabājot upes biotopam un biežās perlamutrenes populācijai optimālu stāvokli.
- Dabiskuprocetu netraucēta norise dabiskajos, cilvēka maz ietekmētajos avotu, upju un mežu biotopos, kā arī to sugu dzīvotnēs, kurām nepieciešama netraucēta, dabiska vide.

5. Nepieciešamie apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumi

5.1. Vispārīgi pasākumi

- Mainīt pašreizējo teritorijas aizsardzības statusu no dabas pieminekļa uz dabas liegumu, kas būtu atbilstošāks aizsardzības režīms un sekmētu teritorijā visu sastopamo dabas vērtību saglabāšanu.. Sagatavot un apstiprināt teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.
- Nodrošināt pēc iespējas vienmērīgu Zaņas dzirnavu hidroelektrostācijas darbību.
- Paplašināt dabas liegumu līdz Zaņas ūdenskrātuvei.
- Izstrādāt un ieviest upes ielejā esošo dabisko zālāju biotopu (ietverot ar sekundāru mežu aizaugošās platības) atjaunošanas plānu.

5.2. Specifiski pasākumi – biotopi

Biotopa kods	Biotopa nosaukums	Platība (ha)	Segums (%) no teritorijas kopējās platības	Biotopa kvalitāte Programmas eksperta vērtējumā	Nepieciešamās darbības	Vienreizējas vai ar lielu laika intervālu atkārtojamas darbības (ha)	Ikgadējas vai pastāvīgas darbības (ha)
9180*	Nogāžu un gravu meži	20,9	48,6	Labā.	Neiejaukšanās.		20,9
9010*	Veci vai dabiski boreāli meži	4,2	9,7	Slikta.	Neiejaukšanās.		4,2
91E0*	Aluviāli meži	3,3	7,6	Nepietiekama.	Neiejaukšanās, izņemot upē krītošo koku savlaicīga izvākšana.		3,3
7220*	Avoti, kas izgulsnē avotkalņus	0,5	1,1	Labā.	Neiejaukšanās, izņemot atsevišķu koku un krūmu izciršana (pēc vajadzības un eksperta slēdziena).		0,5
6510	Mēreni mitras pļavas	1,5	3,5	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,5	1,5
6430	Eitrofas augsto lakstaugu audzes	0,6	1,4	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,0	0,0
6270*	Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas	1,5	3,4	Slikta.	Atjaunošana. Uzturēšana.	0,5	1,5
6000	Atjaunojami zālāji	2,0	4,6	-	Atjaunošana. Uzturēšana.	2,0	2,0
3260	Upju straujteses un dabiski upju posmi	2,8	6,5	Nepietiekama.	Izvākt no upes bebru aizsprostus, kritālas un sanešu krāvumus, ja tie veicina krastu izskalošanos un biežajai perlamutrenei piemērotu upes posmu piesērēšanu.	Pēc nepieciešamības.	

Dabiskie zālāji jāatjauno maksimāli iespējamā platībā patlaban zināmajos ES nozīmes zālajos un vēsturiskajās zālāju teritorijās upes ielejā, kur ir krūmāji un jauni meži. Atjaunojot visus zālājus, vēlams saglabāt atsevišķi augošus kokus, veidojot parkveida ainavu.